

Tas Latweefchu draugs.

1838. 21 Jubli.

29ta lappa.

J a u n a s s i n n a s.

Is Pehterburges. Augsti zeenigs Keisers un Keisereene stâ Jubli irr atnahkufchi Drehdenê, Sakfu kehnina pilsfatâ. — Winnu wezzafajs dehls, tas zesarewitsch leelwirfts Aleksander Nikolajewitsch no Sweedru semmes gabje us Dahnu semmi, fur winsch lihds zotai Jubli palikke Kopenahgenê, paschâ kehnina pilsfatâ. No turrenes dewahs arri us Wahzsemmi, un prohti: us Lihbeki, fur pa tehwa dsimschanas deenu pilsfatâ nabbagus ar 200 selta gabbaleem apdahwinaja un pufsotru deenu palikke.

Is Leepajas. Fur zirâ Jubli pehz pufsdeenas Keisera ohtrais dehls, tas leelwirfts Konstantin Nikolajewitsch pa juhru ar karra kuggi atnahze; pa preeksch gabje Krewu un tad Wahz' basnizâ, apluhkoja pilsfatu, apdahwinaja nabbagus un tohs saldatus no inwalidu pulka, un tai paschâ deenâ atkal pa juhru dewahs prohjam.

Is Bifferneeku draudses, Nihges walsti. Weens schehligs Nihges kungs muhsu basnizai jaunas labbas ehrgeles irr dahwinajis; tapehz irr nospreests, ka wezzas ehrgeles, kas arri labbas deesgan, schpinkohs Sallas basnizai, kas lihds schim pa wissam irr bijuse bes. — Preeks irr, redsoht, ka arri wehl muhsu laikôs laudis un fungi, draudses un waldischana mihligâ un deewabihjigâ prahcâ Deewa nammus kohpj un apgahda. Lai Debbes-tehws arri zittahm basnizahm Widsemme un Kursemme schehligi palihds, fadabbuht, kas tahm laikam wehl truhkst.

• **Tahs ihfas sinnas par muhsu pasauli jeb semmi 29tais gabbals.**

Baieru, Wirtembergeru un Bahdneru semme. — Baieru semme pee Ehstereikeru semmes wakkara rohbescheem. Kad tu zaur Baieru semmi zauri gabjis, us wakkara pussi epdams, tad tu eenahzi Wirtembergeru semme, un kad tapat zaur scho semmi zauri gabjis, tad tu Bahdneru semme effi. Schi semme pee Prantschu rohbescheem. Seemeta wakkara pussê schê weens semmes gabbals, kas Baierem peederr. — Baieru un Wirtembergeru semmei karrai saws kehninsch irr, bet pah Bahdneru semmi weenam leel-erzogam ta waldischana. — Pah wissahm zittahm walschm, kas Wahzsemme, bes Ehstereikeru un Pruhfchu Wahzsemmes, Baieru kehnina walste ta leelaka. Schahs walstes leelums irr 1400 lauka juhdes, un eedshwotaju skais 4 millioni. Zâ kâ Ehstereikeru walste, tâ arri schê

tas leelakais lauschu pulks wehl pee Kattolu tizzibas peederr. — Wakkara pussé un widdû ta semme klaja, zittur kalnaina. Pee Behmeru semmes rohbescheem tas Behmeru mesch, kas jau 25tâ gabbalâ peeminnehts, un ne taht no ta wehl ih-paschi augsti kalni, ko Piktet-kalnus sauz. Donau-sträume, Bahdneru semmê eefahkusees, zaur Wirtembergeru un Baieru semmi zauri skreen, un Ehsstereiferu walstê eefkreen. Wissa semme schè, kas klaja, labba augliga. — Tas pirmais un leelakais pilssehts Baieru semmê irr Minkene. Schè Baieru Feh-ninsch pats dshwo, un lauschu flaits irr 90,000. Arri studentu ffohla schinni pilssehtâ. Bes scha pilssehta arri zitti deewsgan leeli pilssehti schinni semmê, bet no wisseem scheem tas wehrâ leekams, ko Augsburga sauz. Schinni pilssehtâ to laif, kad Lutters dshwoja un mahzija, prohti 1530tâ gaddâ, Wahzsemmes waldineeki un tee wissu-augstaki Kattolu mahzitaji. bij sanahkufchi, Luttera mahzibas ismekleht, un ka winni warretu sinnah, kas tas effoht ar to Luttera mahzibu; tapeh; winneem schè weena grahmata par Luttera mahzibu, no Luttera tizzibas mahzitajeem farakstita, tikka eedohhta, kurra grahmata, Augsburgas apleezinaschanas-grahmata faukta, peh;ak daudseisi drikketa, un wehl scho balcu deenu dabbujama un no Luttera laudim irr augsti zeenita. — Wirtembergeru semme. Schi semme masaka, ne kâ muhsu Latweeschu Widsemme; es falku: Latweeschu Widsemme, tapeh; ka ohta pussé no Widsemmes Jygaunu Widsemme irr. Tai tik 360 lauka juhdsu leelums. Eedshwotaju tur irr 1½ millioni. Tik trescha dalka no scheem Kattoli, tee zitti wissu wairak Luttera laudis un Repormeeri. — Ta semme weetahm kalnaina un weetahm klaja. Kur augsti kalni naw, tur ta lohti augliga. No teem augsteem kalnu strehkeem, kas schè, ja peeminn to, kas wakkara pussé un no Bahdneru semmes schè eesteepejabs; tas irr tas strehkis, ko par mello meschu nosauz. Schinnis kalnòs, kur mas maife aug, laudis zittadi, ne kâ tik semmi kohpdami, few maifi sagahda. Winni irr mahzijuschees kohka seena-pulkstenus taifih, un tee taifa tik dauds tahdus pulkstenus, ka ne tik ween sawâ paschâ semmê deewsgan warre pahrdohht, bet arri pulku us fweeschahm semmehm fuhtrih. Kur laudis darbigi, tur tee ar weenu ko ismahjabs un strahda, zaur ko warre pahrtikku dabbuht. — Tas pirmas pilssehts schinni walstê irr Studgarde, weens pilssehts, kas tik drusku wairak ne kâ puss' tik leels, kâ muhsu Rihga. Wirtembergeru feh-ninsch daschu reisi schè, daschu reisi zittâ pilssehtâ, kam Ludwigsburge wahrâ, dshwo. — Bahdneru walste. Schi walste wehl masaka, ne kâ ta Wirtembergeru. Tai tik 280 lauka juhdsu leelums. Eedshwotaju schè drusku wairak, ne kâ 1 millions, no kurree wairak, ne kâ puss' flaits Kattoli. Wissa deenas wid-dus pussé pilna ar kalneem, prohti: ar teem, ko par melleem kalneem sauz. Arri schè laudis, kas schinnis kalnòs dshwo, tapat kâ tee, kas Wirtembergeru semmê, kohka seena-pulkstenus taifa un pahrdohd. Wifs schis gabbals naw teizamis, jo tur nemihligs gais un mas kas usaug, bet ta ohtra walstes dalka irr lohti labba; tur silta mihliga faule un augliga semme. Donau-sträume schinnis kalnòs eefahkabs. Wakkara pussé, us schabs semmes un Prantschu rohbe-

scheem, ta leela Reinas-straume. Tannî stuhri, fur beenas-widdus un rihta puffes rohbeschi fanahf, weens esers, kas tas leelakais eeksch wiffas Wahzsemmes; tas irr tas, kam wahrds Bohden-esers. Schis irr 8 juhdses garfch un 2 plats. No pilsfehdeem, kas schè irr, divi labbi wehrâ leekami; tas pirmais irr Karlsruhe, fur leel-erzogs un 20,000 laudis dshwo; tas ohtris irr Konstanze jeb Kostnizze. Schinnî pilsfehtrâ, prohti: Kostnizze, weens mahzitais no Behmeru semmes, Joan Ufs wahrda, kas simts gaddus preeksch Luttera dshwoja, un arri jau tâ bij eefahzis mahziht, kâ turpma Lutters mahzija, prohti pehz fkaidreem Deewa wahrdeem, sawas mahzishanas deht no weenas leelas Kattofu teefas tikfa noteefahts, un us fahrta, kâ buhtu wella behrns un elles praulis, fadedsinahts. Pasaules notikkumu grahmatâs rakstihst, ka winsch, tâ kâ ar ihstenu kristigu firdi dshwojis, tâ arri mirris. Winsch gan no nahwes buhtu isglahbees, ja buhtu, kâ winaam mahzija, preeksch schahs teefas leezinajis, ka nepareisi effohht mahzjis, bet winsch labbaki ar leelahm mohkahn mirra, ne kâ tâ sawu Deewu un Pestitaju buhtu aisleedfis, jo sinnaja, ka rakstihst irr: effi us tizzigs lihds nahwei, tad dohschu es tew to frohni tahs dshwibas.g.

Schuhpu Behrtuls un fahribas beedri.

I.

Behrtuls dseed:

1. Ak fungi zeenigi, glahbeet, ak glahbeet!
To mehra nelaimi flahpdami flahbeet!
Pahr juhtu atsteepes nelaimes fwehle!
Wai faulihht! Waimanahht ne spehj wait's mehle.
2. Sahribas beedribas pee mums arr' zehle,
Brandwihnu jaukafu pee mallas fwehle;
Mahza no kanzeles, mahza pa ffohlahm,
Lai mihtam brandwihnam atfazziht fohlam.
3. Ko jau wezz-wezztehwi bruhkeja faldi,
Ar fo bij apkrauti beki un galdi,
To nu schee nizzina! wai tawu grehku!
Kas tad nu strahdneekam dohs mudru spehku?
4. Kas nu muhs pakawehs fwehtdeenâs laikâ?
Kas nu muhs eelihgsmohs zeeschanas twaikâ?
Ar fo nu ruddent prezzibâs jahsim?
Kâ gan pee kappenehm randaht apstahsim?
5. Pellawas fremdami, branuhshus zehleh,
Ar mohkahn aminus aminâs wehlehm;
Woi tapehj pilleja muhfaju fweedri,
Lai tohs nu pohsittu fahribas beedri?!
6. Woi preeks, kad wihndedschi waimanahs baddâ,
Un frohgu rente grim's ifkatrâ gaddâ?
Kur zelkees barrotneem brahdina dalka?
Kur paliks meefneekam taukaja galka?
7. Rihzin nihst dahwana dshwibas gaitè,
Kungu un semneeku mihtibas faitè;
Schirtas taps firdis starp laudim un fungeem,
Ja galwâ brandwihns ne fahps no fungeem.
8. Kad glahst brandwihna mums preekschâ stahbeet,
Mannam, ka schehligu firdi mums rahdeet;
Pee ka nu mannisim schehligu prahtu,
Kad ne buhs brandwihns, fo peestunt mums slahtu?
9. Isteepeet schehligi spehzigu rohku,
Trenzeet tohs fahribas beedrus ar kohku!
Trenzeet tohs wiffus us dskaku elli!
Tee jau dauds niknaki, kâ paschi welli!
10. Wasnizâs fungeemi jel peeteizet afchi,
Lai no tahm beedribahm ne runna plaschi;
Salauseet spehzigu drikkeru druffas,
Sohleet, ja pretti stahw, — sohleet teem fuffas!

11. Pabbat' lai maise truhkst, ne fà schis dsehreens,
 Des schnapsa dshwiba irr tihrais pehreens!
 Ut fungi zeenigi, glahbeet, af glahbeet,
 To mehra nelaimi slahpdami slahpeet!

2.

Sachtibas beedri dseed:

1. Kluff', tu schuhpis, fo të blaustees
 Sawâ durnâ reibumâ!
 Drakam funnam lihdsigs raustees,
 Brandawihna pinnekla!
 Dsird', fà mahjäs gauda raisës
 Seewa: "Neward behrneem maises!
 Ko tehws fuhri sakrahjis,
 Wihrs jau rihklë sagahsis."

2. Ut zif nekkaitamös grehtös
 Brandwihns laudis eeweddis,
 Dascha salka wihra spehtus,
 Deemam shehl tas laupisis.
 Mellös, kildäs, neschlihtibâ,
 Sabdsibâ un sleptawibâ,
 Dsilkâ prahta tumfsibâ
 Eewedd schnapsu dserschana.

3. Preeksch feschsimtu gabdu skalta
 Ne pasinne wezztehwi
 Brandwihnu, kas prahtu maita; —
 — Tee bij allus bruhweri! —
 Gan no Kristus ne sinnaja,
 Elkabeewus gohdinaja,
 Bija tumfschi pagani;
 Domeht arri sachtigi.

4. Bet lihds wehrgu wangös kalle
 Bezgu tehwu rohjinäs,
 Brandawihnam tuhdat malle
 Winnu krahtas labbibäs; —
 Zilwezibat gan par faunu, —
 — Wehrgam ne nemsim par faunu,
 Kas speests lohpu tumfsibäs,
 Brandawihnâ skallejahs. —

5. Stewhru laiki pahrgahjuschi,
 Latwis zilweks palizzis!
 Keiser s, fungi pazehluschi,
 Kas speests dublös gullejis.

Latwis brihwneeks! — Brihwas
 fahrtas
 Neward tas, kas fuhdös wahrtahs!
 Un kas schnapsi schnapsâ leis,
 Wehrgu wangeem pretti sfreij.
 6. Lai tad jaunu zilwezibu
 Zilwezigi zeenijam,
 Rahdoht prahta brihwestibu,
 Zâ fâ deenâ staigajam. —
 Taveh; beedri, sneedsam rohkas,
 Sirds us debbesi lai lohkahts:
 Ko reis effam sohli'schi, —
 Deews dsird! — darram tikkuschi!
 7. Ratra mihtâ swehtdeeninâ
 Cesim labpraht basnizâ;
 Klausifimees swehtâ sinnâ,
 Ko rahd' Jesus mahziba.
 Krohgs muhs ne warr wairs aiskaweht,
 Debbes tehwa wahrdu slaweht;
 Preeköb të fâ zeeschana,
 Lat tur muhsu patwarra!
 8. Schnapsu ne dsert, labba leeta,
 Tikkums gohdam slawejams,
 Ja turklacht ikfatra weeta
 Wifs zits darbs irr usteizamäs;
 Bet ja lepmi isfmeet saktu
 Lohs, kas beedri naw, — tad nahktu
 Muhfu stipra sohlishan'
 Pascheem par apgrehtofchan'.
 9. Muhfu draugu beedroschana
 Atteiz ne ween brandwihnam,
 Beenprahtigâ apnemshana.
 Arri zittam taunumam. —
 — Uhtrahm dusmahm ne buhs lautees;
 Domeht ne spehjam atkautees,
 Kad sadstidam Behrtulu,
 Dseedoht blehnu dsesfmizu!

£.....1.

Lihds 18. Jubli pee Nihges irr atnahkuschi 893 kuggi un aiskraufkuschi 784.

Brihw drikket. No juhrmallas-gubernementu augstas waldischanas pusses:

Dr. R. L. Grave.